

Βιωματικό Εργαστήριο ευαισθητοποίησης για τις διακρίσεις και το ρατσισμό

Προφίλ συμμετεχόντων: Ενήλικοι εκπαιδευόμενοι ενός σχολείου Δεύτερης Ευκαιρίας σε κατάσταση κράτησης (10-12 άτομα) & προσκεκλημένες ομάδες πολιτών (πχ φοιτητές τμημάτων, σωφρονιστικοί υπάλληλοι, συνεργάτες ΜΚΟ, κτλ) (10-12 άτομα).

Συνολική διάρκεια: 2-2,5 ώρες

Συμμετέχοντες: i. εμφυχωτής, ii. Εκπαιδευόμενοι-κρατούμενοι, iii.
επισκέπτες/προσκεκλημένοι

Επιδιωκόμενοι εκπαιδευτικοί στόχοι:

Γνώσεις:

- A)** να μπορέσουν οι συμμετέχοντες να κατανοήσουν βασικές έννοιες, όπως η διάκριση, ο ρατσισμός, η προκατάληψη, οι ευπαθείς κοινωνικά ομάδες, κτλ
- B)** να κατανοήσουν τα αίτια, καθώς και τα αποτελέσματα κάθε είδους διάκρισης
- Γ)** να ενημερωθούν για το σχετικό νομικό πλαίσιο

Δεξιότητες:

- A)** συνεργασία μεταξύ ομάδων
- B)** παραγωγή διαλόγου
- Γ)** ανταλλαγή εμπειριών, σκέψεων, συναισθημάτων για καίρια κοινωνικά και πολιτικά θέματα

Στάσεις:

- A)** γνωριμία μεταξύ ατόμων ανηκόντων σε διαφορετικές κοινωνικές ομάδες/ ενθάρρυνση για συνεργασία
- B)** απόκτηση προσωπικής γνώμης/εμπειρίας και απαλλαγή από τυχόν προκαταλήψεις και στερεότυπα / αποδοχή διαφορετικότητας

1. Γνωριμία σε κύκλο (7')

Οι συμμετέχοντες αναφέρουν το όνομα τους και μοιράζονται με τους υπόλοιπους κάτι 'δικό' τους (πχ. τι επάγγελμα ήθελαν να ακολουθήσουν στο σχολείο).

Στόχος αποτελεί η γνωριμία μεταξύ των μελών και η καλλιέργεια ενός φιλικού κλίματος. Η ερώτηση συνάδει άμεσα με την ομάδα των κρατούμενων-εκπαιδευόμενων, καθώς θυμούνται ένα όνειρο που είχαν παλιά και ξεχνάνε για λίγο την ταυτότητα του κρατούμενου που έχουν τώρα.

2. Βιωματική δραστηριότητα – κουβάρι (13')

Με τη χρήση ενός κουβαριού, ο κάθε συμμετέχοντας καλείται να κρατήσει τη μία άκρη και να πετάξει το κουβάρι σε κάποιον άλλο συμμετέχοντα αναφέροντας το όνομα του και αυτό που μας μοιράστηκε νωρίτερα στη γνωριμία (πχ ο Γιώργος που ήθελε να γίνει ποδοσφαιριστής).

Αφού έχουν όλοι από μία άκρη, το κουβάρι θα πρέπει να επιστρέψει στην αρχική μου μορφή ακολουθώντας μία αντίστροφη πορεία.

Στόχος αποτελεί η συνεργασία με τρόπο διασκεδαστικό μεταξύ των συμμετεχόντων, η σκέψη εάν πραγματικά ακούσαμε αυτό που μοιράστηκε πριν ο κάθε συμμετέχοντας (ικανότητα επικοινωνία), καθώς και η κατανόηση της δυναμικής/αλληλεξάρτησης μεταξύ των μελών μίας ομάδας, προκειμένου να επιτευχθεί ένας στόχος.

3. Χωρισμός σε ομάδες και **προβολή βίντεο ευαισθητοποίησης** αναφορικά με την έννοια του ρατσισμού και της διάκρισης. (5')

Action Aid, **Παίρνουμε Θέση** (<https://www.youtube.com/watch?v=cY7gyEdk76o>)

Το βίντεο είναι σύντομης χρονικής διάρκειας, χωρίς λόγια/υπότιτλους, προκειμένου να μην κουράσει τους συμμετέχοντες και η προσοχή τους να εστιάσει στις κινήσεις και τις εκφράσεις των πρωταγωνιστών. Επίσης, λαμβάνεται υπόψη η δυσκολία ορισμένων εκπαιδευομένων να κατανοήσουν και να διαβάσουν στην ελληνική γλώσσα.

4. Εργασία σε ομάδες – **Συζήτηση** στο πλαίσιο της ομάδας αναφορικά με το βίντεο (30')

Οι συμμετέχοντες χωρίζονται σε μικτές ομάδες (εκπαιδευόμενοι και επισκέπτες) και ενθαρρύνονται να συζητήσουν μεταξύ τους στην ομάδα αναφορικά με αυτό που παρακολούθησαν. Τους μοιράζουμε χαρτιά και πολύχρωμους μαρκαδόρους σε περίπτωση που θέλουν να εκφραστούν γραπτώς με κάποιο τρόπο.

Στη συνέχεια καλούνται να ορίσουν έναν εκπρόσωπο, ο οποίος θα μεταφέρει τις σκέψεις τους στην ολομέλεια. Δημιουργία διαλόγου στην ολομέλεια.

Προτεινόμενες ερωτήσεις:

- Τι συναισθήματα σας προκάλεσε το βίντεο που παρακολουθήσατε;
- Ποιο πρόβλημα προβάλλεται μέσα από το βίντεο;
- Ποια η στάση σας απέναντι στο εν λόγω θέμα;
- Έχετε βιώσει στο παρελθόν κάποια αντίστοιχη συμπεριφορά;

- ✚ Θα ήθελε κάποιος να μοιραστεί μαζί μας την εμπειρία του;

Διάλειμμα (10')

5. Εργασία σε ομάδες – **Μοίρασμα φωτοτυπιών** από το **κόμικ 'Εγώ ρατσιστής;'** (25')

<https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/1066bfab-97f6-45a1-844d-009f1308e9ed/language-el>

Στόχος αποτελεί αφενός η ανάδειξη διαφορετικών μορφών κοινωνικών διακρίσεων και αφετέρου η ευαισθητοποίηση γύρω από το εν λόγω θέμα.

Οι συμμετέχοντες ενθαρρύνονται να μοιραστούν στην ομάδα τις σκέψεις τους και στη συνέχεια γίνεται συζήτηση στην ολομέλεια.

Η εμπυχώτρια συντονίζει τη συζήτηση και διευκολύνει στην κατανόηση ορισμένων εννοιών από τους συμμετέχοντες.

6. Εργασία σε ομάδες – **η θεωρία μέσα από δραστηριότητα** (30')

Μοιράζονται στους συμμετέχοντες πολύχρωμα χαρτάκια σε ορισμένα εκ των οποίων αναγράφεται κάποια σχετική έννοια (πχ ρατσισμός) και στα υπόλοιπα η ερμηνεία της κάθε έννοιας. Οι συμμετέχοντες καλούνται να ενώσουν τα 'κομμάτια', κολλώντας τα σε ένα μεγάλο χαρτί και να δημιουργήσουν την θεωρία.

Το προτεινόμενο θεωρητικό πλαίσιο παρουσιάζεται στο **Παράρτημα Ι**.

7. **Βιωματική δραστηριότητα** – Κύκλος (20')

Οι συμμετέχοντες καλούνται να σηκωθούν και να συμμετέχουν στον κύκλο. Ο εμπυχωτής τους παρακινεί αρχικά να μοιραστούν τις σκέψεις και τα συναισθήματα τους από το εργαστήριο το οποίο συμμετείχαν.

Στόχος αποτελεί η δημιουργία διαλόγου, καθώς και η εσωτερική ανασκόπηση/απολογισμός από τους συμμετέχοντες των όσων βίωσαν.

Ενδεικτικές προτεινόμενες ερωτήσεις:

- ✚ Για ποιο θέμα μιλήσαμε σήμερα;
- ✚ Θα ήθελε κάποιος να μοιραστεί μαζί μας τις σκέψεις τους για τη σημερινή συνάντηση;
- ✚ Τι του άρεσε περισσότερο;
- ✚ Τι παίρνουμε μαζί μας;

Με το συμπέρασμα ότι τελικά είναι πιο πολλά αυτά που μας ενώνουν, παρά αυτά που μας χωρίζουν, ο εμπυχωτής καλεί τους συμμετέχοντες να κάνει ένα βήμα μπροστά από τον κύκλο όποιος συμφωνεί με κάποια από τις ακόλουθες σκέψεις:

Εμπυχωτής: **Ας κάνει ένα βήμα μπροστά από τον κύκλο, όποιος..**

1. ήταν ο πλακατζής της τάξης στο σχολείο
2. είναι παντρεμένος
3. αγαπάει τον χορό
4. του αρέσει η θάλασσα
5. του αρέσει να ταξιδεύει
6. έχει ερωτευτεί πολύ
7. έχει νοιώσει μοναξιά
8. **έχει μετανιώσει για κάτι που έχει κάνει**
9. **έχει βάλει ένα στόχο και τα έχει καταφέρει**
10. **τα βράδια πριν κοιμηθεί ονειρεύεται ένα καλύτερο μέλλον**

Οι αρχικές ερωτήσεις είναι πιο γενικές και 'ανάλαφρες', ενώ στη συνέχεια οι ερωτήσεις επικεντρώνονται σε συναισθήματα, συμπεριφορές και σκέψεις για ένα καλύτερο μέλλον.

8. Αποχαιρετισμός (10')

Παράρτημα Ι

Ορισμός – Νομοθεσία

Σtereότυπο

Τα **στερεότυπα** είναι ουσιαστικά μια μορφή κατηγοριοποίησης και γενίκευσης που γίνεται ανάμεσα στους ανθρώπους. Πρόκειται για «*μια εικόνα στο κεφάλι μας*», μια γενίκευση που κατασκευάζουμε και την αποδίδουμε σε όλα τα μέλη μιας ανθρώπινης ομάδας. Σtereότυπο είναι, για παράδειγμα, η άποψη ότι (όλοι) οι Έλληνες είναι φιλόξενοι και γλεντζέδες.

Προκαταλήψεις

Οι **προκαταλήψεις** αποτελούν μια ειδική κατηγορία στερεοτύπων. Πρόκειται για στάσεις απέναντι σε διάφορες κοινωνικές ομάδες, οι οποίες χαρακτηρίζονται από έναν ιδιαίτερα αρνητικό συναισθηματικό τόνο και μια εχθρική, επιθετική διάθεση. Τα στερεότυπα δεν είναι υποχρεωτικά αρνητικές γενικεύσεις, μπορεί να είναι και θετικές. Οι προκαταλήψεις είναι αρνητικά και υποτιμητικά στερεότυπα.

Μισαλλοδοξία

Ως **μισαλλοδοξία** ορίζεται η εχθρότητα και συνεπώς έλλειψη ανοχής για κάθε αντίθετη άποψη, θεωρία και ιδίως ιδεολογία: Θρησκευτική / εθνική / πολιτική.

Ρατσισμός

Ο ρατσισμός είναι ένα πλέγμα αντιλήψεων, στάσεων, συμπεριφορών και θεσμικών δομών, που εξαναγκάζει ορισμένους ανθρώπους σε υποτελή διαβίωση, κι αυτό μόνο και μόνο επειδή ανήκουν σε μια διακριτή ομάδα ανθρώπων

Είδη Ρατσισμού

- Φυλετικός ρατσισμός (χρώμα δέρματος, φυλή)
- Εθνικός ρατσισμός (καταγωγή)
- Θρησκευτικός ρατσισμός
- Κοινωνικό-οικονομικός ρατσισμός
- Πολιτικός ρατσισμός
- Πολιτισμικός ρατσισμός (δυτικός κόσμος ανώτερος σε σύγκριση με τον Τρίτο Κόσμο)

Αίτια ρατσισμού

- Οικονομικοί λόγοι
- Κοινωνικά προβλήματα (φτώχεια, ανεργία, κτλ)

- Έλλειψη παιδείας, μόρφωσης
- Μη αποδοχή της διαφορετικότητας
- Φτώχεια πνεύματος
- Προκαταλήψεις, στερεότυπα
- Ξενοφοβία

Ρητορική μίσους

Ως **ρητορική μίσους** ορίζεται κάθε πρόταση, που έχει στόχο να πλήξει, να υποβαθμίσει ή να ταπεινώσει ένα πρόσωπο ή μια ομάδα προσώπων για λόγους που προκαθορίζονται βιολογικά ή κοινωνικά, είναι δηλαδή πέρα από τον έλεγχο ή την επιλογή των προσώπων αυτών.

Ευπαθείς κοινωνικά ομάδες

ΝΟΜΟΣ 4019/2011

Ευπαθείς Ομάδες Πληθυσμού

"**Ευπαθείς Ομάδες Πληθυσμού**" είναι οι κοινωνικές ομάδες πληθυσμού, των οποίων η συμμετοχή στην κοινωνική και οικονομική ζωή **δυσχεραίνεται**. Ο λόγος είναι είτε κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα, είτε κάποιου είδους αναπηρία, είτε εξαιτίας απρόβλεπτων γεγονότων.

Ευάλωτες Ομάδες Πληθυσμού

Στις "**Ευάλωτες Ομάδες Πληθυσμού**" ανήκουν οι ομάδες εκείνες του πληθυσμού που η ένταξη τους στην κοινωνική και οικονομική ζωή **εμποδίζεται** από **σωματικά και ψυχικά αίτια** ή λόγω **παραβατικής συμπεριφοράς**. Σε αυτές ανήκουν άτομα με αναπηρίες (σωματικές ή ψυχικές ή νοητικές ή αισθητηριακές), εξαρτημένα ή απεξαρτημένα από ουσίες άτομα, οροθετικοί, φυλακισμένοι/αποφυλακισμένοι, ανήλικοι παραβάτες.

Ειδικές Ομάδες Πληθυσμού

Στις "**Ειδικές Ομάδες Πληθυσμού**" ανήκουν οι ομάδες εκείνες του πληθυσμού οι οποίες βρίσκονται σε **μειονεκτική θέση ως προς την ομαλή ένταξη τους στην αγορά εργασίας**, από οικονομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά αίτια. Σε αυτές ανήκουν ενδεικτικά οι άνεργοι νέοι, οι άνεργες γυναίκες, οι άνεργοι άνω των πενήντα ετών, οι μακροχρόνια άνεργοι, οι αρχηγοί μονογονεϊκών οικογενειών και τα μέλη πολύτεκνων οικογενειών, γυναίκες θύματα κακοποίησης, οι αναλφάβητοι, οι κάτοικοι απομακρυσμένων ορεινών και νησιωτικών περιοχών, τα άτομα με πολιτισμικές ιδιαιτερότητες, οι μετανάστες και οι πρόσφυγες.

Τα άτομα, που ανήκουν στις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού, γίνονται συχνά θύματα διακρίσεων → **κοινωνικός αποκλεισμός και αποδέκτες ρητορική μίσους**.

Αντιμετώπιση

Τμήμα Αντιμετώπισης Ρατσιστικής Βίας → Αντιμετώπιση *εγκλημάτων μίσους*. Ως εγκλήματα μίσους καλούνται όλα τα εγκλήματα του κοινού ποινικού δικαίου - εξύβριση, σωματική βλάβη, κλοπή απειλή-, τα οποία έχουν ρατσιστικό κίνητρο.

Εάν κάποιος πολίτης επιτεθεί λεκτικά ή/και σωματικά σε κάποιον άλλον επειδή για παράδειγμα δεν του πληρώνει το ενοίκιο, αυτό θεωρείται προσωποπαγές έγκλημα. Εάν όμως η αστυνομία ενημερωθεί ή υποψιαστεί ότι η πράξη βίας έγινε επειδή το θύμα είναι για παράδειγμα μετανάστης ή ομοφυλόφιλος, αυτό αποτελεί έγκλημα μίσους και διώκεται ποινικά. Καθώς αποδεικνύεται ότι δεν χειροδικείς απέναντι στον άνθρωπο για κάποια προσωπική διαφορά που μπορεί να έχεις αλλά για αυτό που είναι, το οποίο είναι συνυφασμένο με τη φύση και την ταυτότητά του. Συνεπώς, ο θύτης τρέφει μίσος απέναντι στους ομοφυλόφιλους/μετανάστες και με τη χρήση βίας δείχνει την απέχθεια και τη χλεύη του απέναντι σε μια συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα.

Σύμφωνα με το άρθρο 81^A του Νόμου 4285/14 προβλέπονται μεγαλύτερες ποινές για οποιοδήποτε έγκλημα διαπράττεται με βάση κάποιο ρατσιστικό κίνητρο σύμφωνα με το φύλο, τη φυλή, το θρήσκευμα, την εθνική ή εθνική καταγωγή, την αναπηρία, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα και τα γενικότερα χαρακτηριστικά του φύλου.